

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 Vtrum homo gratiam co[n]secutus, possit absque alio diuino auxilio
bonum facere & uitare peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

In tertio locum habent hanc eadē factō tantum: vnde hic potest magis vitare quam alij mortale peccatum, dum non affectū, sed factō solo malum finem praeconceptum feruat: affectū namque si simpliciter Deo subiicit, ac per illum regularatur. Quia ergo fermos doctrinales formales, & per se esse oportet, ideo persiens litera de exi

AD SECUNDUM dicendum, q̄ correcțio utilis est, vt ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur: si tamē qui corporiput, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forfiscus insonante, aut flagellante, Deus in illo intrinsecus occulta inspiratione operetur & uelle, ut August. dicit in lib.* de Correptione & gratia. Ideo ergo necessaria est correption, quia uoluntas hominis requiritur ad hoc, q̄ a peccato abstineat, sed tamē correption nō est sufficiens sine Dei auxilio. Vnde Eccl. 7. Considera opera Dei, q̄ nemo possit corriger, quem ille despicerit.

AD TERTIUM dicendum, q̄ sic ut Augustinus* dicit in Hyposticon, Verbum illud intelligitur de homine secundum statum naturae integræ, quādō nō. dum erat seruus peccati, unde poterat peccare & non peccare: nunc etiam quodcumq; uult homo, datur ei: fed hoc quod bonum uelit, habet ex auxilio gratiae.

Incipiunt per diuinam gratiam reparari: unde non peccar mortaliter suscipiens sic sacramenta, ut alibi diffimulat.

¶ Per hac partē solutio, quomodo conuersio ad communabili bonum præterit infert, uel non infert hanc imponentiam. Si enim peruerat in affectu, iam opus est præmeditatio aut, q̄ plus conscientia. Si autem factō tantum nō opus est scientia, aut præmeditatio, sed diuinum intelittu ad intelligēdūm delicta, de hoc ut diuinum est, non est ferro prelens: quoniam ab arte relinquit id quod est per accidentem. Ex his autem facile patet, quomodo ex his omnibus vna imponit omnia confitit ut diuersis condicibus requirit concurrentibus ad eius perfectionem, ut patet in . Metu. capitulo de Vno, & singulis effectus singulo rūmale est obviando numeratos ut patet ex dictis.

¶ Ad argumentum contra conlusionem, l. sequereur, q̄ posset quis sibi se esse in gratia, negatur sequela. Et cum dicitur, potest scire se diu non deliberare in peccatum mortale, reponatur, q̄ quicquid sit de peccatis commissiōnibus, quis seit se diu non cedisse in peccatum mortale omissionis, que non egit deliberatione possumus, sed sufficit non deliberare quando teneat. Scriptum est enim, Delicta quis intelligit? delictum enim propræ ostendit: & propterea subditur. Ab occultis meis munia me Domine. Dicitur secundo, q̄d imponit omnia talis est efficas itas peccati mortalis formaliter & per se, & non per accidentem tantum sibi factō, ut dictum est: & propterea ex hoc, q̄ quis diu non cedidit, non potest scire se de facto nō esse in mortali, sed non in affectu mortali, vnde Apostolus: Nihil mitigat confusum, sed non in hoc sufficiens sum.

¶ Ad rationem Scotti dicitur, q̄ multipliciter peccat. Primo, in accedente affluitur filium, s. dum caue hoc, cauet omne: q̄a posset simul cauere unum, & transgredi aliud præceptum. Probatio quo: q̄a affluitur filium, & q̄a uoluntas nō potest illas duos concilios habere, pro quanto experimur aliquem simili uelle rā pere sed non res facias, ac per hoc uitare sacrilegium, & cōmitate apinac, & similiter in multis. Et rursus, quia ad peccatum omnis non requirit actus aliquis, potest simili implere præceptum unum, & omittere aliud, ad quod præteneantur ab illo simili contentibus positiōnibus: unde probatio est falsa & fallax. Consequens quo que principalis peccat sophismate divisionis, & compositionis: quoniam non ualeat. In singulis potest singillatim, ergo semper quoniam alia & alia est ratio: ibi

A voluntas libera, hic premeditatio assida contra habitum impliatur. Patet autem sophisma, applicando ad cauendum singula venialia, & procedendo ad cauendum omnia semper, ut ipse facit: sunt enim singula uoluntaria.

¶ Et in his omnibus aduerte, quod in materia morali, & potentia inclinationis, per

modū naturæ, est sermo,

ytrum ille, qui iam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & uitare peccatum absque auxilio gratie.

AD NONVM sic proceditur.

A Videtur q̄ ille, qui iam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & uitare peccatum absq; alio auxilio gratiae. Vnumquodq; n. aut frustra est, aut imperfectum, si non implet illud ad quod datur: sed gratia ad hoc datur nobis, ut possimus bonū facere, & uitare peccatum. Si igitur per gratiam hoc hō nō potest, ut q̄ uel gratia sit frustra data, uel sit imperfecta.

¶ 2 Prat. Per gratiam ipse Spiritus sanctus in nobis habitat, fī illud iad Corinth. 3. Nescis q̄a tēplūm Dei estis, & spiritus Dei habitat in uobis? fed Spiritus Sanctus cum sit omnipotens, sufficiens est ut nos inducat ad beneoperādū, & ut nos a peccato custodiatur. ergo homo gratiam consecutus potest utrumq; prædictorum absq; alio auxilio grā.

¶ 3 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 4 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 5 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 6 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 7 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 8 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 9 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 10 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 11 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 12 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 13 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 14 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 15 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 16 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 17 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 18 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 19 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 20 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 21 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 22 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 23 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 24 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 25 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 26 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 27 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 28 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 29 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 30 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 31 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 32 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 33 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 34 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 35 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 36 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 37 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 38 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 39 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 40 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 41 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 42 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 43 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 44 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 45 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 46 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 47 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 48 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 49 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 50 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 51 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 52 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 53 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 54 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 55 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 56 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 57 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 58 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 59 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 60 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 61 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 62 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 63 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 64 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 65 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 66 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 67 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 68 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 69 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 70 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 71 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 72 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 73 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 74 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 75 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 76 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 77 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 78 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 79 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 80 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 81 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 82 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 83 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 84 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 85 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 86 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 87 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 88 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 89 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 90 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 91 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 92 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 93 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 94 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 95 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 96 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 97 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 98 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 99 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 100 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 101 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

habitat in nobis.

¶ 102 Prat. Per gratiam ipse Spiritus

QVAEST. CIX.

facere bonum, & omne malum vitare: & conclusio est negativa. Et hic sensus licet claudatur in conclusione huius articuli, non tamen videtur directe intentus, tum quia rationes litterae non tendunt ad hoc, quod homo non potest esse sine veniali aliquo post consecutam gratiam: tum quia in sequenti articulo ex decisione istius articuli co-

cluditur, quod homo sine speciali auxilio Dei non potest uitare mortale post consecutam gratiam: quia eger illud ad perseverandum in gratia, quae non perdatur nisi per mortale. Non igitur statuis articuli huius in præservatione a malo veniali, sed ad plus indigentia talis auxiliij extendi dicitur.

Tertiò potest intelligi titulus, & conclusio simpliciter, id est ab ipso determinatio ne aliqua, ut sit sermo de bono consono gratiae, & malo dissonanti, hoc enim sub intelligi potest ratio ne subiecta materia de qua tractatur, & de operatione boni, & uitiatione mali non ad horam, aut reipetitum huius, hoc etiam subintelligi patet ex eo quod non dicitur

Cap. 26. eir-
ca f. 107.

gr. 2. huius q.

simpliciter aliquis potens ambulare, qui potest ad horam, aut in solario plano ambulare. Et tunc in questione versatur, an homo consecutus gratia, bona opera qua continuo facit, & malam que uitat, non hic, aut nunc, sed absolute operatur, & ut sit ex sola gratia habitualis, an ex speciali etiam auxilio Dei. Et hic sensus est intentus ab auctore, & respondet plaus sensu litterae: & est conclusio negativa in littera, quod scilicet homo per solum donum gratiae non potest operari bona opera, & uitare mala uitata: sed ad hoc eget speciali auxilio Dei. Vltra gratiam. Erratio litterae est, quia gratia non dat quicquid opus est ad haec duo, nam relinquit carnem infirmam, & intellectum obscurum, quibus nisi speciali Dei auxilio subueniatur inter tota occurreria infinitas carnis, & obscuritas intellectus abducet librum arbitrium a gratia, tollendo uolum gratiae, & trahendo ad infima carnis, & expeditam secundam apparentiam

¶ 3 Præt. Si homo consecutus gratiam, adhuc alio auxilio gratiae indiget ad hoc, quod recte vivat, & a peccato abstineat, paratione etiā illud alio auxilio gratiae consecutus fuerit, adhuc alio auxilio gratiae indigebit: pro cedetur ergo in infinitum, quod est inconveniens. ergo ille, qui est in gratia, non indiget alio auxilio gratiae ad hoc quod bene operet, & a peccato abstineat.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. * de natura & gratia, quod sicut oculus corporis plenissime sanus, nisi cædore lucis adiunxit, non potest cernere: sic & homo psestissime est in iustificatus, nisi aeternali luce iustitiae diuinitus adiunxit, recte non potest vivere. Sed iustificatio fit per gratiam, fm ilud Rom. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius, ergo etiam homo habens gratiam, indiget alio auxilio gratiae ad hoc quod recte vivat.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, homo ad recte vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Vno quidem modo quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur, & etiam sanitata eleuetur ad operanda opera meritoria uitæ aeternæ, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiae, ut a Deo moueatur ad agendum. Quatum igitur ad primum auxiliij modum homo in gratia existens, non indiget alio auxilio gratiae qualis aliquo alio habitu insulso: indiget tamē auxilio gratiae fm aliud modu, ut sicut Deo moueatur ad recte agendum: & hoc pp duo. Primo quidem ratione gñali pp hoc, quod sicut supra dictum est, nulla res creata potest in quemcunq; actu prodire, nisi virtute motionis diuina. Secundo, ratione speciali pp conditionem status humanæ naturæ, quæ quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamē in ea corruptione, & infectio quantum ad carnem, per quam seruit legi peccati, ut dicit Rom. 7. Remanet etiam quædam ignorantia obscuritas in intellectu, fm quam, ut etiam dicitur R. 8. quid oremus, sicut oportet, nescimus. Propter uarios n. rerum eventus, & quia est

F infirmi viuis. Cum quo tamen stat, quod homo ei potest ipso gratia uti bene faciendo, & mala uita, & hoc.

¶ Et debes scire, quod licet minima gratia sufficiens, tum est ex te, restituere omnibus emergentibus tam ex

nolipsos non perfecte cognoscimus, non possumus ad plenū scire quid nobis expediat, fm illud Sap. 9. Cogitationes mortaliū timidae, & incertæ prouidentiae nostræ. Et ideo necesse est nobis, ut a Deo dirigamur & protegamus, qui omnia nouit, & omnia potest. Et propter hoc etiā renatis in filios Dei per gratiam conuenit dicere: Et ne nos inducas in temptationem: & fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra &c. quæ in oratione Dominica continentur ad hoc pertinentia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod donum habitualis gratia non ad hoc datur nobis, ut p. ipsum non indigemus ulterius diuino auxilio: indiget n. qualibet creatura, ut a Deo confernetur in bono, quod ab eo accepit. Et ideo si post acceptam gratiam homo adhuc indiget diuino auxilio, non potest cœcludi, quod gratia sit in uanum data, uel quod sit imperfecta: quia etiam in statu gloriae quādo gratia erit omnino perfecta, homo diuino auxilio, indigebit. Hic autē aliqui querunt gratia imperfecta est, inquantum hominem non totaliter satiat, ut dictum est.*

AD SECUNDUM dicendum, quod operatio Spiritus sancti, quæ nos mouet & protegit, non circumscribitur per effectum habituialis doni, quod in nobis causat, sed præter hunc effectum nos mouet, & protegit simul cum Patre & Filio.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa concludit, quod homo non indiget alia habituali gratia.

ARTICVLVS X.
¶ Vtrum homo in gratia constitutus indiget auxilio gratiae ad perseverandum. AD DECIMVM sic proceditur. Videtur quod homo in gratia constitutus non indiget auxilio gratiae ad perseverandum. Perseverantia n. est aliquid minus uirtute, sicut & continentia, ut patet per Philos. in 7. Ethic. * sed homo non indiget alio auxilio gratiae ad habendum uirtutes, ex quo est iustificatus per gratiam. ergo multo minus indiget auxilio gratiae ad habendum perseverantiam.

¶ 2 Præt. Oes uirtutes simul in